

Ministru prezidents

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1520, tālr. 67082800, e-pasts pasts@mk.gov.lv, www.mk.gov.lv

Rīgā

31.10.2024.

Nr. 2024-1.1.2./12-3188

Saeimas Tautsaimniecības, agrārās,
vides un reģionālās politikas komisijas
priekšsēdētājam S. Ābramai

Jūsu vadībā Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija kā atbildīgā komisija skata Valsts prezidenta iesniegto likumdošanas iniciatīvu (turpmāk – likumprojekts) (698/Lp14) par grozījumiem Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā (turpmāk - Likums).

Valsts prezidents likumprojekta anotācijā pamato Likuma grozījumu nepieciešamību ar Latvijas ekonomiskās situācijas negatīvo ietekmi uz 2025. gada fiskālo telpu, makroekonomikas prognozēm un statistikas rādītājiem, kas liecina par ekonomikas izaugsmes palēnināšanos. Minētie apstākļi būtiski ierobežo resursu pieejamību valdības galvenajai prioritātei - iekšējās un ārējās drošības stiprināšanai. Tāpēc Ministru kabinets, veidojot valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam, ir lēmis ierobežot atlīdzības fonda pieaugumu līdz 2,6 % visā publiskajā pārvaldē.

Lai veicinātu samērīgu un valsts budžeta iespējām atbilstošu atlīdzības noteikšanu kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļiem, Valsts prezidents piedāvā uz laiku – diviem gadiem - apturēt publisko personu kapitālsabiedrību un publiski privāto kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu atlīdzību pieaugumu, paredzot stingrākus ierobežojumus kapitālsabiedrības vadībai, kā to noteikusi valdība.

Valsts prezidenta piedāvātais pārejas regulējums ir terminēts laikā, taču es uzskatu, ka ir svarīgi nodrošināt kapitālsabiedrībās ieguldīto publisko resursu efektīvu pārvaldību arī ilgtermiņā, pilnveidojot publisko personu kapitālsabiedrību pārvaldības pastāvīgo regulējumu.

Kopumā atbalstot Valsts prezidenta iniciatīvu, sniedzu šādus priekšlikumus likumprojekta precizēšanai un papildināšanai:

1. Papildināt Likumu ar jaunu pastāvīgu regulējumu – kapitālsabiedrību iedalījumu grupās un gaidu vēstuli kā jaunu pārvaldības instrumentu.

Kapitālsabiedrības darbība raksturojama ar vairākiem kritērijiem:

- publisko finanšu līdzekļu īpatsvars;
- tirgus konkurences apstākļi;
- eksportspēja;
- nefinanšu mērķi;
- deleģētie publiskās pārvaldes uzdevumi u.c.

Piedāvāju ieviest publisku personu kapitālsabiedrību iedalījumu grupās pēc 1) to ieņēmumu avotiem un 2) iekļaušanas vispārējā valdības sektorā. Tas dos iespēju augstākās lēmējinstiūcijas līmenī izvirzīt kapitālsabiedrību grupām specifiskus finanšu un nefinanšu

attīstības mērķus, izstrādāt grupai specifiskus pārvaldības standartus, dividenžu noteikumus, atlīdzības principus vai dot uzdevumus.

Priekšlikuma pamatā ir pētījums, ko 2021. gadā organizēja Pārresoru koordinācijas centrs¹.

Piedāvātais risinājums paredz Likumā noteikt 3 kapitālsabiedrību grupas un vispārējos nosacījumus kapitālsabiedrību klasificēšanai grupās.

Minētais iedalījums ļaus izstrādāt precīzu un mērķtiecīgu regulējumu Ministru kabineta noteikumu līmenī par obligāti piemērojamiem principiem valdes un padomes locekļu mēneša atlīdzības noteikšanai.

Vienlaikus ierosinu ieviest jaunu pārvaldības instrumentu – gaidu vēstuli, kas nodrošinās:

- kapitālsabiedrības finanšu un nefinanšu mērķu definēšanu;
- publiskas personas kā īpašnieka gaidu (ieceru) definēšanu kapitālsabiedrībai, ko nepieciešams sasniegt ar līdzdalību kapitālsabiedrībā plānotajā periodā;
- nozares ministrijas nefinanšu mērķu gaidu (ieceru) definēšanu – mērķi, attiecīgi paredzot tiem piešķirt valsts finansējumu vai norādot citus finanšu avotus;
- gaidas vai kvalitātes standartus attiecībā uz valsts uzdevumu izpildi, ja nav noslēgts deleģēšanas līgums.

Gaidu vēstules ieviešanu ir atbalstījuši arī nozares pārstāvji. 2024. gada 29.aprīlī ar Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūtu, Ārvalstu investoru padomi Latvijā, Finanšu nozares asociāciju un Latvijas eksportētāju asociāciju "The Red Jackets" noslēdzu vienošanos par labas korporatīvās pārvaldības principu īstenošanu valsts un privātajās kapitālsabiedrībās. Vienošanās paredz, ka ņemot vērā kapitālsabiedrību iedalījumu pēc mērķiem, valsts kā īpašnieks ar akcionāra gaidu vēstuli nosaka un publisko ambiciozus ilgtermiņa izaugsmes, dividenžu politikas, ilgtermiņa finanšu (tajā skaitā peļņas) un nefinanšu mērķus, kas saistīti ar inovācijām, investīcijām un eksportu, kā arī uzņēmuma vērtības pieaugumu ilgtermiņā. Tās kapitālsabiedrības, kurām pamatā ir nefinanšu mērķi, jāvirza uz ambicioziem mērķiem sabiedrības vajadzību apmierināšanai.²

2. Paplašināt Likuma tvērumu ar regulējumu par publiskas personas kontrolēto kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu skaita, mēneša atlīdzības, prēmijas un atsaukšanas pabalsta ierobežojumiem.

Pašlaik Likums un Ministru kabineta noteikumi³ neregulē publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības valdes un padomes locekļu mēneša atlīdzību. Tomēr Likumā jau pašlaik līdzvērtīgi kā publiskas personas kapitālsabiedrībām tiek regulēti atsevišķi jautājumi attiecībā uz publiskas personas kontrolētajām kapitālsabiedrībām:

- regulējums par dividendēs izmaksājamās peļņas daļas noteikšanu;
- pienākums izstrādāt kapitālsabiedrības vidēja termiņa darbības stratēģiju;
- informācijas par kapitālsabiedrību publiskošana.

Lai nodrošinātu samērīgu un publiskas personas budžeta iespējām atbilstošu atlīdzības noteikšanu arī publiskas personas kontrolētu kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļiem,

¹ https://www.valstskapitals.gov.lv/images/userfiles/Zi%C5%86ojums%28PKC%29_2022-07-26FINAL.pdf Eiropas

Komisijas finansēts pētījums "Valsts kapitālsabiedrību pārvaldības izvērtējums (2. daļa) – metodoloģija optimālas kapitāla struktūras izveidei", kas 2021.gadā tika veikts ar Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas (ERAB) atbalstu un finanšu un juridisko ekspertu komandas atbalstu "PricewaterhouseCoopers Latvia" (PwC).

² <https://www.mk.gov.lv/lv/media/18804/download?attachment>

³ Ministru kabineta 2020.gada 4.janvāra noteikumi Nr.63 "Noteikumi par publiskas personas kapitālsabiedrību un publiski privāto kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu skaitu, kā arī valdes un padomes locekļu mēneša atlīdzības maksimālo apmēru"

iesniedzu priekšlikumu papildināt Likumu ar normu, kas nosaka, ka publiskas personas kontrolētajās kapitālsabiedrībās valdes un padomes locekļu skaitu, mēneša atlīdzību, prēmiju un atsaukšanas pabalstu nosaka, ievērojot valdes un padomes locekļiem uz Likuma pamata izdotajos Ministru kabineta noteikumos paredzētos ierobežojumus.

Nemot vērā augstāk minēto, Likumā ir nepieciešams ietvert jaunu deleģējumu Ministru kabinetam noteikumos ietvert kapitālsabiedrību iedalījumu grupās, līdz šim Pārresoru koordinācijas centra izdotajās vadlīnijās⁴ ietvertos ieteikumus un principus iekļaut un detalizētāk izvērst, kā arī noteikumu regulējumu attiecināt arī uz publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības valdes un padomes locekļiem.

Deleģējuma regulējums ietverams jaunos Likuma pantos - 31.¹ un 37.¹ pantā, vienlaikus paredzot svītrot šobrīd spēkā esošo deleģējumu Ministru kabineta noteikumu izdošanai Likuma 79.pantā, 112.pantā un 117.pantā.

3. Paplašināt atlīdzības pieauguma ierobežojošās normas tvērumu, attiecinot to arī uz publiskas personas kontrolēto kapitālsabiedrību un publiskas personas kapitālsabiedrību atkarīgo kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļiem.

Aicinu Likuma pārejas noteikumu 35. punkta redakcijā paredzēt valdes un padomes locekļu atlīdzības pagaidu pieauguma ierobežojumu ne tikai kapitālsabiedrībās, kuras pilnībā pieder vienai vai vairākām publiskām personām, bet arī publiskas personas kontrolētajās kapitālsabiedrībās un publiskas personas kapitālsabiedrību atkarīgajās kapitālsabiedrībās.

Vienlaikus aicinu likumprojektā ietvertā Likuma pārejas noteikumu 35. punktā noteikt izņēmuma gadījumus, kad valdes loceklim vai padomes loceklim var paaugstināt atlīdzību par 2,6% divu gadu periodā, ja atlīdzība 2023.gadā un 2024.gadā nav tikusi palielināta, tādējādi nodrošinot taisnīgākus nosacījumus tiem, kas to nav darījuši iepriekš.

4. Precizēt pārejas normas piedāvāto īstermiņa un pastāvīgo risinājumu ieviešanai.

Likumprojekts paredz divu gadu periodā piemērot samazinātu atlīdzības apmēru tādu kapitālsabiedrību vadībai, kuru gada ieņēmumus vairāk nekā 80 % veido publiskais finansējums. Lai izpildītu iepriekš izklāstītajos priekšlikumos noteikto, Ministru kabinets izstrādās jaunus noteikumus, pilnveidojot esošo un veidojot jaunu atlīdzības noteikšanas sistēmu publiskas personas kontrolētās kapitālsabiedrībās. Lai neierobežotu Ministru kabinetam iespējas pilnveidot atlīdzības sistēmu, ieviešot jaunus risinājumus, likumprojekta piedāvāto pārejas noteikumu 35.2. apakšpunktā ietvertā norma būtu jānosaka uz noteiktu termiņu līdz Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās dienai.

Kapitālsabiedrībās, kurās publiskajām personām pieder mazāk nekā 50% kapitāla daļu (akciju), publisko personu intereses pārstāv kapitāla daļu (akciju) turētāja pārstāvis dalībnieku (akcionāru) sapulcē un kapitāla daļu (akciju) turētāja pārstāvja izvirzītais padomes (ja tāda ir izveidota) loceklis. Lai nodrošinātu valsts un pašvaldību intereses, rosinu ar likuma pārejas noteikumiem noteikt iepriekš minēto pārstāvju pienākumu balsot dalībnieku (akcionāru) sapulcē un padomes sēdē par to, ka 2025.gadā un 2026.gadā šajās kapitālsabiedrībās valdes un padomes locekļiem netiek palielināts mēneša atlīdzības apmērs salīdzinājumā ar 2024.gada 31.augustu vai atlīdzības paaugstināšana ir pieļaujama ne vairāk kā 2,6% apmērā salīdzinājumā ar 2024. gada 31.augustu gadījumā, ja atlīdzība 2023.gadā un 2024.gadā valdes loceklim vai padomes loceklim nav tikusi palielināta.

⁴ Vadlīnijas publiskas personas kapitālsabiedrību un publiski privāto kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu atlīdzības noteikšanai

Likumprojekts paredz papildināt Likuma pārejas noteikumus ar 36.punktu, nosakot, ka Ministru kabinets līdz 2025.gada 31.decembrim iesniedz Saeimā izvērtējumu par publiskas personas kapitālsabiedrību publiski privāto kapitālsabiedrību juridiskās formas atbilstību tām noteikto funkciju un uzdevumu izpildei. Tas paredz ietvert izvērtējumā ne tikai valsts dibinātās kapitālsabiedrības, bet arī citu publisko personu, piemēram pašvaldību, dibinātās kapitālsabiedrības, kas nozīmētu iejaukšanos pašvaldību darbības kompetencē un autonomijā. Turklāt veicot minēto izvērtējumu, būtu nepieciešams vērtēt un ņemt vērā arī kapitālsabiedrības piederību vienai no trijām kapitālsabiedrību iedalījuma grupām (minēts priekšlikumā par papildinājumiem likuma 1.pantā), kā arī juridiskās formas saskaņotību ar kapitālsabiedrībai noteikto vispārējo stratēģisko mērķi.

Minēto iemeslu dēļ piedāvāju precizēt Likuma pārejas noteikumu attiecīgo punktu, paredzot, ka Ministru kabinets līdz 2025.gada 31.decembrim veic izvērtējumu par no valsts atkarīgu komerciālu valsts kapitālsabiedrību un no valsts atkarīgu nekomerciālu valsts kapitālsabiedrību juridiskās formas atbilstību tām noteiktajām funkcijām, stratēģiskajiem mērķiem un uzdevumiem.

Ņemot vērā augstāk minēto priekšlikumu Likumā noteikt, ka publiskas personas kontrolētās kapitālsabiedrībās valdes un padomes locekļu skaitu, mēneša atlīdzību, prēmiju un atsaukšanas pabalstu nosaka, ievērojot valdes un padomes locekļiem uz Likuma pamata izdotajos Ministru kabineta noteikumos paredzētos ierobežojumus, ir nepieciešams papildināt Likuma pārejas noteikumus ar jaunu punktu, paredzot tiesiskās paļāvības principa ievērošanu attiecībā uz mēneša atlīdzību, prēmiju un atsaukšanas pabalstu nosacījumiem publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības valdes un padomes locekļiem, kuriem šie atlīdzības, prēmijas un atsaukšanas pabalsta nosacījumi noteikti pilnvarojuma līgumos pirms šo grozījumu spēkā stāšanās. Tādēļ pārejas noteikumos piedāvāju noteikt, ka 8.panta otrās daļas 4.punkta noteikumi publiskas personas kontrolētas kapitālsabiedrības valdes loceklim un padomes loceklim pilnvarojuma līgumos par mēneša atlīdzību, prēmiju un atsaukšanas pabalstu tiek piemēroti pēc likuma 8.panta otrās daļas 4.punkta spēkā stāšanās. Tiek piedāvāts noteikt, ka pirms attiecīgo likuma grozījumu spēkā stāšanās noslēgtie pilnvarojuma līgumi nevarēs tikt pagarināti.

Ņemot vērā, ka ar iepriekš minētajiem priekšlikumiem nosaka jaunu deleģējumu Ministru kabinetam, nepieciešams Likuma pārejas noteikumos noteikt termiņu Ministru kabineta noteikumu izdošanai. Rosīnu papildināt Likuma pārejas noteikumus ar jaunu punktu, kas noteiktu, ka Ministru kabinets līdz 2025. gada 1. martam izdod šā likuma 31.¹ un 37.¹ pantā minētos noteikumus. Vienlaikus līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai tiktu turpināts piemērot pašlaik spēkā esošos Ministru kabineta noteikumus par valdes un padomes locekļu skaitu un mēneša atlīdzību.

Pielikumā: Priekšlikumi grozījumiem Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā uz 4 lpp.

Cieņā

Ministru prezidente

(paraksts*)

Evika Siliņa

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu